

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

УДК 343.9

DOI <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2024.3.12>

А. В. Лацько

аспірантка кафедри кримінального права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

СУЧАСНА ПОЛІТИКА ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ КРІЗЬ ПРИЗМУ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ТЕОРІЇ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ

Кримінально-правова та кримінологічна політики є складовими внутрішньої політики держави, яка спрямовує свою дію на боротьбу зі злочинністю, розробляє принципи, формує напрямки, цілі, тактику запобіжного та кримінально-правового впливу на злочинність. Залежно від об'єктів злочинних посягань у науці виділяють види напрямків такої політики, одним із яких є кримінологічна політика у сфері охорони довкілля. Тож, актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю захисту довкілля, його складових та існуванням проблеми доволі неефективного запобігання кримінальним правопорушенням проти довкілля, а зокрема порушення правил охорони вод.

У статті визначено поняття «загальносоціального» та «спеціально-кримінологічного» запобігання, класифіковано види такого запобігання та наведено його приклади. Авторкою статті запропоновано шляхи підвищення ефективності діяльності у сфері запобігання кримінальному правопорушенню, передбаченому ст. 242 КК України (порушення правил охорони вод).

Метою статті є дослідження кримінально-правової політики як комплексу стратегій та заходів, у розрізі кримінологічної політики, яка спрямована на боротьбу з кримінальними правопорушеннями проти довкілля та запобіганням кримінально караним порушенням правил охорони вод.

Науковим доробком статті є відокремлення та систематизація загальносоціальних та спеціально-кримінологічних заходів запобігання кримінальним правопорушенням проти довкілля взагалі та кримінально-караному порушенню правил охорони вод зокрема. Встановлено, що реалізація досліджених заходів кримінально-правового та кримінологічного характеру мають на меті не допустити вчинення кримінально караних порушень правил охорони вод. Заходи «загальносоціального» та «спеціально-кримінологічного» запобігання мають доповнювати та конкретизувати один одного, оскільки вони є взаємопов'язаною системою державного впливу на детермінаційний комплекс кримінальних правопорушень проти довкілля взагалі та на детермінанти кримінально-караного порушення правил охорони вод.

Ключові слова: кримінально-правова політика, кримінологічна політика, кримінологія, кримінальне правопорушення, навколишнє природне середовище, довкілля, кримінальне правопорушення проти довкілля, запобігання кримінально-караному порушенню правил охорони вод, загальносоціальне запобігання, спеціально-кримінологічне запобігання.

Постановка проблеми. Загроза екологічної катастрофи, небезпечність її наслідків у вигляді матеріальних збитків як для фізичних, юридичних осіб, так і для держави, кримінологічні показники кримінальних правопорушень проти

довкілля в Україні та їх масштаби впливу на економічну, політичну, соціальну та культурну сфери буття людини, суспільства та держави вимагають від держави адекватного реагування на ці загрози, шляхом запровадження заходів

впливу, що будуть втілені у дієвій стратегії протидії кримінальним правопорушенням проти довкілля.

Наслідком усвідомлення комплексу проблем, пов'язаних з негативним впливом людини на навколишнє природне середовище призвело до розроблення концепції сталого розвитку (sustainable development), який являє собою процес якісних змін, що передбачає збалансування інтересів людини, суспільства і держави в поточному і майбутньому періодах на засадах досягнення в динаміці економічної ефективності, фінансової стійкості, економічного зростання та розвитку екологічної і соціальної підсистеми суспільства та, як наслідок, макросистем вищого рівня, з урахуванням раціональних обмежень, що накладаються національною безпекою, і впливу чинників зовнішнього середовища [1]. Тож, втіленням загальної теорії запобігання злочинності є розробка та реалізація кримінально-правової політики.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Питанням кримінально-правової політики, як стратегічної протидії злочинності займалися такі науковці як: М. В. Шепітько, В. Ф. Оболенцев, В. Я. Тацій, В. І. Борисов, П. І. Фріс, Б. М. Головкін, В. В. Голина, О. Ю. Шостко, Т. В. Корнякова та інші.

Метою статті є вивчення кримінально-правової політики як комплексу стратегій та заходів, у розрізі кримінологічної політики, яка спрямовує свою дію на боротьбу з кримінальними правопорушеннями проти довкілля та запобіганням кримінально караним порушенням правил охорони вод.

Виклад основного матеріалу. У теорії під кримінально-правовою політикою розуміють системоутворюючий елемент усієї політики у сфері боротьби зі злочинністю, яка розробляє стратегію і тактику, формулює основні завдання, принципи, напрями і цілі кримінально-правового впливу на злочинність та засоби їх досягнення [2, с. 31]. Виділяють декілька видів кримінальної політики, які становлять окремі сформовані категорії, інститути або розділи в межах інших наук кримінально-правового циклу (за вертикаллю), однією із яких є кримінологічна політика (кримінологія) [3, с. 8], з якою пов'язується планомірна протидія злочинності.

Загалом, запобігання злочинності – це сукупність різноманітних видів діяльності і заходів у державі, спрямованих на вдосконалення суспільних відносин із метою усунення негативних явищ та процесів, що породжують злочин-

ність або сприяють їй, а також недопущення вчинення злочинів на різних стадіях злочинної поведінки [4, с. 155-156]. Запобігання злочинності містить у собі різноманітні заходи, які класифікуються за певними критеріями. За основу я візьму такий критерій як рівень запобігання злочинності, у зв'язку з яким розрізняються загальносоціальні, спеціально-кримінологічні та індивідуальні заходи запобігання злочинності.

Загальносоціальне запобігання злочинності – це комплекс перспективних соціально-економічних і культурно-виховних заходів, спрямованих на подальший розвиток та вдосконалення суспільних відносин і усунення або нейтралізацію причин та умов, що сприяють вчиненню злочинів [4, с. 156]. Однак, воно не має на меті запобігти злочинності як такий. Його головне завдання – це підвищення духовного, матеріального рівня суспільства, що, зрештою, позитивно впливає на зниження рівня злочинності. Нині загальносоціальний рівень значною мірою послаблений через наявність різних негативних соціально-економічних та політичних процесів, які ускладнюють життєдіяльність членів суспільства [4, с. 53–54].

Досліджуючи питання запобігання кримінальним правопорушенням проти довкілля, одним з яких є порушення правил охорони вод, варто зауважити, що воно є різновидом суспільної соціально-превентивної діяльності, функціональний зміст та мета якої полягають у перешкоджанні дії детермінант злочинних проявів у сфері охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки, передусім причин й умов останніх шляхом випередження їх появи, обмеження, а за можливості – усунення їх дії [5, с. 57–58].

Оскільки, вчинення кримінально караних діянь зумовлено комплексом негативних явищ і процесів, які є об'єктами запобіжного впливу, то до них можна віднести: по-перше, уражені недоліками суспільні відносини в системі формування людини; по-друге, соціальні негативні (різні за походженням) традиції, стереотипи поведінки, найбільш поширені негативні звички людей; по-третє, окремих осіб, групи і контингенти осіб, які виявляють ознаки протиправної поведінки; по-четверте, сукупність конкретних негативних явищ, процесів, недоліків у різних сферах життя, які детермінують злочинну поведінку і вчинення конкретного злочину; по-п'яте, негативні якості і властивості людини, які провокують злочин або сприяють його вчиненню [4, с. 160].

Тож, загальносоціальне запобігання містить у собі групу певних заходів спрямованих на таке запобігання, а саме: **соціально-економічні та культурно-виховні заходи.**

Соціально-економічні заходи – передбачають взаємозв'язок господарської діяльності з раціональним використанням природних ресурсів на підставі економічних важелів, що полягають у переході на сучасні технології, які забезпечують зменшення об'єму відходів та їх максимальну утилізацію, створення й експлуатацію високоефективних очисних споруд; впровадженні корпоративної соціальної відповідальності підприємства; розробленні та втіленні на практиці критеріїв з оцінки збитків від забруднення вод; стимулюванні впровадження водозберігаючих технологій тощо.

Заходи соціально-економічного характеру пов'язані, зокрема, з розширенням новітніх досягнень науки й техніки у сфері водозаощадних технологічно-просломислових процесів у сільському та комунальному господарствах; запровадженні нових способів відтворення водних об'єктів, удосконаленні технологій промислового виробництва, що інтенсивно впливає на довкілля; розвитком оптимальних технологій, спрямованих на зменшення шкідливого впливу на поверхневі та підземні води; підвищенням культури водокористування; модернізацією транспортних засобів; запровадженням безвідходних технологій. Вплив вказаних факторів, має антикриміногенну природу, яка повинна поєднуватися з науково обґрунтованим ставленням до екологічної безпеки довкілля.

Тому, важливого значення набуває державна екологічна політика України на період до 2030 року, метою якої є досягнення доброго стану довкілля шляхом запровадження екосистемного підходу до всіх напрямів соціально-економічного розвитку України з метою забезпечення конституційного права кожного громадянина України на чисте та безпечне довкілля, впровадження збалансованого природокористування і збереження та відновлення природних екосистем [6].

Культурно-виховні заходи – становлять комплекс дій спрямованих на підвищення рівня правової культури та виховання, морально-культурного рівня, шляхом вдосконалення екологічної свідомості суспільства, окремих громадян за допомогою еколого-правової пропаганди та освіти, оскільки вони детермінують правомірну поведінку суб'єктів у різних сферах взаємодії суспільства та природи.

Вони полягають у наступному: повідомленні населення про стан довкілля, проведенні громадських слухань, місцевих меморандумів, ознайомлення громадськості з законодавством у сфері екології (норми водного законодавства), нормами Кримінального кодексу, донесення до загалу можливості притягнення до кримінальної відповідальності за порушення правил охорони вод, роз'яснення порядку і наслідків реалізації такої відповідальності, підвищення соціальної активності громадян щодо захисту природних благ, посилення нетерпимості громадян до кримінальних правопорушень проти довкілля, переконання в необхідності запобігання зазначеним злочинам. Тому, провідна роль у суспільстві відводить засобам масової інформації, таким як: преса, телебачення, радіо, кінематограф, Інтернет, які мають значний вплив на правосвідомість людини, її моральне обличчя.

Не менш вагомим є заходи виховного впливу з підтримки та розвитку екологічної освіти і культури як на загальносоціальному, так і на груповому та індивідуальному рівнях, які полягають у педагогічному впливі та правовому вихованні, формуванні у населення свідомого осядливого ставлення до довкілля, реалізації екологічної освіти серед молоді, формування добросовісної моделі поведінки суб'єктів природокористування тощо. Тож, насамперед потрібно змінювати ментальне ставлення кожної людини як до всього навколишнього природного середовища в якому вона існує так і до окремих його складових якими вона безпосередньо користується (атмосферного повітря, водних об'єктів, земельних ресурсів, надр, тваринного та рослинного світів тощо), а вже потім застосовувати юридично-попереджувальні та юридично-репресивні засоби впливу [7, с. 282].

Попереджувальний потенціал зазначених заходів має на меті протидіяти негативним явищам і процесам, які сприяють збільшенню рівня вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних з порушенням правил охорони вод та стимулює законслухняну поведінку громадян.

Національним законодавством передбачено контроль за використанням і охороною вод та відтворенням водних ресурсів, суть якого полягає в забезпеченні додержання усіма юридичними та фізичними особами вимог водного законодавства. Також існує громадський контроль за використанням і охороною вод та відтворенням водних ресурсів, який здійснюється громадськими інспекторами з охорони довкілля [8].

Визначальним для формування системи загальносоціального запобігання кримінально караним порушенням правил охорони вод є усвідомлення державою загроз сталому розвитку та шляхів їх подолання.

Відповідно до державної екологічної політики, що реалізується в Україні, перше місце в системі заходів забезпечення сталого розвитку відводиться цілям з формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва [6].

Спеціально-кримінологічне запобігання – це сукупність заходів, спрямованих на усунення причин та умов, що породжують і сприяють вчиненню злочинів, недопущення вчинення злочинів на різних стадіях злочинної поведінки [4, с. 157]. Воно має на меті не допустити скоєння реально можливих злочинів, а якщо вони почали відбуватися, то зупинити їх на ранній стадії. Важливою ділянкою запобіжної діяльності є виявлення та усунення так званих криміногенних факторів. При цьому зазвичай використовуються не тільки організаційні, правові й оперативно-розшукові, але й економічні, педагогічні та медичні заходи [9, с. 169]. Тож, має цілеспрямовану дію на криміногенні детермінанти цих правопорушень, його заходи стосуються конкретних категорії злочинів, що мають певну локалізацію.

Специфіка таких заходів полягає в їхньому спеціальному призначенні та цілеспрямованості на усунення конкретних кримінологічних факторів: запобігання злочинам становить їх основний, а в деяких випадках – єдиний зміст. Якщо загальносоціальні заходи здійснюються і здійснюватимуться незалежно від кримінологічних факторів (хоча й з урахуванням їх наявності, інтенсивності, поширеності), то спеціально-кримінологічні заходи цілком і повністю обумовлені наявністю вчинюваних кримінальних правопорушень, їх станом, характером діючих криміногенних факторів [10]. Воно охоплює сукупність заходів, спеціально направлених на боротьбу з кримінальними правопорушеннями, що здійснюються органами, підприємствами, організаціями, установами, які поряд з іншими функціями спеціально призначені для запобігання екологічним правопорушенням.

Спеціально-кримінологічне запобігання здійснюється у формі відомчих планів або програм підсилення боротьби зі злочинністю. У них передбачається система заходів, спрямованих на профілактику конкретних видів і груп злочинності, злочинності взагалі, злочинності на пев-

ній території (держава, регіон). Передбачувані програми заходів реалізуються через взаємодію та взаємоузгодженість в діяльності суб'єктів профілактики. Безумовно, ефективність запобігання злочинам залежить від узгодженості програми боротьби зі злочинністю з концепцією державного плану економічного та соціального розвитку країни [9, с. 169].

Спеціально-кримінологічне запобігання здійснюється за трьома напрямками діяльності: **кримінологічна профілактика; відвернення злочинів; припинення злочинів** [4, с. 157].

Кримінологічна профілактика включає заходи щодо завчасного виявлення та усунення негативних явищ, які виникли чи можуть виникнути і зумовити вчинення злочину [4, с. 157]. Кримінологічна профілактика посідає домінуюче місце в системі спеціально-кримінологічного попередження правопорушенням, пов'язаних з порушенням правил охорони вод.

Серед суб'єктів спеціально-кримінологічного запобігання важлива роль належить Національній поліції України. Роль поліції у протидії кримінальним правопорушенням визначається широким спектром повноважень, компетенцією та реальними можливостями для оперативно-розшукової, адміністративної та кримінально-процесуальної діяльності щодо запобігання злочинам, їх припинення, розкриття і розслідування. Відповідно до Закону України «Про національну поліцію» на неї покладено певні функції, а саме: забезпечення публічної безпеки і порядку; охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидії злочинності; надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Також, найбільш виражену профілактичну спрямованість має діяльність органів прокуратури та суду, оскільки обов'язок здійснювати таку діяльність закріплений законодавством, а також наявністю певного досвіду в цьому напрямі діяльності.

У літератури виділяють різновиди профілактики, які залежать від того, на які явища і процеси вони спрямовані: профілактику випередження, обмеження, усунення та захисту.

Наступним спеціально-кримінологічним заходом запобігання є **відвернення злочинів** – сукупність заходів, спрямованих на окремі групи та конкретних осіб, які виношують злочинні наміри, замислюють вчинення

злочинів і позитивно сприймають злочинний спосіб життя. Відвернення злочинів має місце тоді, коли злочинна поведінка проходить етап від моменту формування злочинного мотиву до початку виконання злочину [4, с. 158]. При цьому, як слушно зауважив В. В. Голіна, усередині напряму відвернення злочинів проглядається відмінність між заходами, спрямованими на усунення більш-менш позбавлених індивідуальних криміногенних об'єктів, і заходами, що вживаються до конкретних осіб, у яких психологічно сформувався злочинний намір, і він реально почав матеріалізуватися, проявлятися [11, с. 31].

Оскільки відвернення злочинів спрямоване на суб'єкта, який вчиняє злочин, то і заходи повинні бути спрямовані на протидію злочинній мотивації: створення спеціально-економічних та соціально-психологічних програм, розрахованих на задоволення потреб людини, що надалі забезпечить відмову від злочинних намірів; організаційно-правові заходи, які підвищують у людей почуття відповідальності і виробляють у них уявлення про допустимі засоби досягнення своїх потреб; кримінологічна поінформованість населення для його більш тісного співробітництва з правоохоронними органами, що сприятиме своєчасному сповіщенню правоохоронних органів про готування чи наявний факт вчинення злочину передбаченого ст. 242 КК України.

Останнім спеціально-кримінологічним заходом є **припинення вчинення** злочинів, який визначається як сукупність заходів, спрямованих на недопущення завершення розпочатого злочину [4, с. 158], виявлення і викриття осіб, що вчинили злочин, їх покарання і виправлення. Хоча подібна діяльність здійснюється з приводу вже вчиненого злочинного посягання, її соціальне значення полягає саме у попередженні нових злочинів, в утриманні від вчинення злочинів інших нестійких членів суспільства, а також у підвищеній активності членів суспільства щодо запобігання та протидії злочинності. При цьому слід зауважити, що притягнення до кримінальної відповідальності за деякі злочини служить способом запобігання більш тяжких злочинів [10, с. 153].

Відповідно до Закону України «Про національну поліцію» на неї покладено певні функції, а саме: вживає заходів з метою виявлення кримінальних, адміністративних правопорушень; припиняє виявлені кримінальні та адміністративні правопорушення, джерелами отримання

відомостей про вчинення таких дій можуть бути отримані заяви від громадян і службових осіб, громадськості, негласних співробітників, ЗМІ (включаючи Інтернет-ресурси), інші відомості, отримані за результатами аналізу оперативної обстановки і статистичних даних. Також, органи поліції вживають заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального, адміністративного правопорушення; здійснюють своєчасне реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події [12].

До таких заходів слід віднести, наприклад: затримання правопорушника; зупинення транспортних засобів; огляд транспортних засобів та вантажу, що належать підприємству, установі, організації задля відвернення порушень правил їх транспортування, що надалі може призвести до порушення правил охорони вод; відстеження маршруту транспортних засобів підприємств, установ, організацій задля уникнення порушення правил утилізації промислових та побутових відходів у невідведених місцях.

Також, ведучи мову про спеціально-кримінологічне запобігання кримінально каранним порушенням правил охорони вод, необхідно зазначити, важливого значення набувають напрямки роботи пов'язані із використанням мережі Інтернет: використання соціальних Інтернет-мереж для моніторингу кримінологічно значимої інформації, створення спеціалізованих блогів, організації чатів; створення спеціалізованих сайтів із практичними рекомендаціями щодо запобігання фоновим явищам, що зумовлюють вчинення кримінальних правопорушень проти довкілля; Інтернет-картографування щодо місця знаходження водних об'єктів та ін.

Не слід виключати і застосування технічних засобів у буденній діяльності органів поліції при патрулюванні. Підрозділи патрульної поліції одержують сучасні засоби візуалізації й обробки оперативної інформації (планшети, відеореєстратори, відеокамери, смарткамери для автомобілів). Однак, у зарубіжних країнах, таких як США, Латинська Америка, Мексика, Японії, Великій Британії та інших країнах поширюється досвід використання безпілотних літальних апаратів (БПЛА) у правоохоронній діяльності для охорони правопорядку [13]. Досвід широкого використання поліцією сучасних технологій у тому числі «дронів» матиме місце і у сфері профілактики кримінально каранних порушень

правил охорони вод, шляхом здійснення огляду водних об'єктів «із неба», виявлення їх забруднень та припинення вчинюваних злочинів.

Поміж іншим, виділяють індивідуальне запобігання злочинам включає заходи недопущення вчинення злочинів із боку конкретної особи. При цьому об'єктом індивідуального запобіжного впливу виступає: поведінка та спосіб життя осіб, схильних до вчинення злочинів; свідомість правопорушників; зовнішні умови, що сприяють вчиненню злочинів. Напрямами індивідуального запобігання злочинам є переконання, надання допомоги, примус [4, с. 158].

Висновки. Втілення у життя досліджених загальносоціальних заходів запобігання кримінально каранним порушенням правил охорони вод з одного боку, буде спрямовано на створення необхідних умов для сталого розвитку раціонального водокористування, а з другого – на ослаблення криміногенного потенціалу різних негативних соціально-економічних процесів в цій сфері, що допоможе виявити основні детермінанти екологічної злочинності та сприятиме мінімізації її проявів, створить соціально-економічні та культурні підвалини для ефективного здійснення спеціально-кримінологічного запобігання злочинам.

Спеціально-кримінологічне запобігання правопорушенням, пов'язаних з порушенням правил охорони вод забезпечується як державними органами, так і недержавними інституціями (органами місцевого самоврядування), громадськістю, які своєю запобіжною діяльністю хоч і не повністю викоринюють факт вчинення кримінальних правопорушень проти довкілля, однак намагаються знизити кількісний та якісний рівні їх показників, зменшити негативні наслідки на суспільство та державу, довкілля, підвищити рівень особистої безпеки громадян, захистити їх законні прав та інтереси. Мета ж єдина – не допустити вчинення кримінально каранних порушень правил охорони вод. Однак, діяльність суб'єктів має певні негативні вади, а саме: відсутність чіткого розподілу повноважень між суб'єктами запобігання; недостатнє фінансування екологічних проєктів; неналежну взаємодію та координацію між суб'єктами влади та громадськістю; неналежне реагування на екологічні виклики (кримінальні правопорушення проти довкілля).

Досягнення поставленої мети має бути досягнуто шляхом: визначенням чіткого кола суб'єктів запобігання; виокремлення їхніх повноважень щодо забезпечення реалізації

прав громадян у сфері забезпечення екологічної безпеки; закріплення видів і заходів відповідальності працівників за невиконання або неналежне виконання зазначених повноважень; запровадження дієвих механізмів гарантування функціонування правоохоронних інституцій у сфері екологічної безпеки.

Тож, досліджені загальносоціальні та спеціально-кримінологічні заходи запобігання кримінальним правопорушенням проти довкілля мають доповнювати та конкретизувати один одного, оскільки вони є взаємопов'язаною системою державного впливу на детермінаційний комплекс кримінальних правопорушень проти довкілля взагалі та на детермінанти кримінально-караного порушення правил охорони вод.

Список використаної літератури:

1. Лелеченко А. П. Феномен поняття «сталий розвиток». *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2017. № 12. URL: <http://www.dyu.nauka.com.ua/?op=1&z=1649> (дата звернення 20.05.2024)
2. Борисов В. І., Фріс П. Л. Поняття кримінально-правової політики. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2013. №1 (1). С. 15-31.
3. Шепітько М. В. Формування кримінальної політики як науки кримінально-правового циклу. *Теорія і практика правознавства*. 2020. Вип. 2 (18). С. 1-11.
4. Кримінологія: підручник / за ред. Б. М. Головіна. Харків: Право, 2020. 384 с.
5. Корнякова Т. В. Кримінологічні засади запобігання органами прокуратури злочинам проти довкілля: дис...д-ра юр. наук. Харків, 2011. 435 с.
6. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28.02.2019 р. № 2697-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2019. № 16. ст.70.
7. Шульга А. М. Щодо критичного стану довкілля та сучасні напрями його правової охорони. Наступність у кримінальному праві: матеріали наук. конф. до 70-річчя проф. Ю. В. Бауліна (м. Харків, 8 верес. 2023 р.). Харків: Право, 2023. С. 281-287.
8. Водний кодекс України: Закон України від 06.06.1995 № 213/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. №24. Ст. 189.
9. Іванов Ю. Ф., Джужа О. М. Кримінологія: навч. посіб. 2-ге вид., доповн. та переоб. К.: Вид. ПАЛИВОДА А. В., 2008. 292 с.
10. Кримінологія : підручник / за заг. ред. Ю.В. Нікітіна, С.Ф. Денисова, Є.Л. Стрельцова. 2-ге вид., перероб. та допов. Харків: Право, 2018. 416 с.

11. Голіна В.В. Запобігання злочинності (теорія і практика): навч. посіб. Харків: Нац. юрид. акад. України, 2011. 120 с.
  12. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 40–41. ст. 379.
  13. Особливості застосування безпілотних літальних апаратів органами та підрозділами поліції: метод. рек. / А. А. Саковський, С. М. Науменко, С. І. Кравченко, І. М. Єфіменко та ін. Київ: Нац. акад. внутр. справ. 2022. 72 с.
-

Latsko A. V. Modern environmental protection policy through the prism of criminology theory of crime prevention

Criminal law and criminological policies are components of the state's internal policy, which directs its action to combat crime, develops principles, forms directions, goals, tactics of preventive and criminal law influence on crime. Depending on the objects of criminal encroachment, science distinguishes types of directions of such policy, one of which is criminological policy in the field of environmental protection. Therefore, the relevance of the research topic is determined by the need to protect the environment, its components, and the existence of the problem of rather ineffective prevention of criminal offenses against the environment, and in particular, violations of water protection rules.

The article defines the concepts of «general social» and «special criminological» prevention, classifies the types of such prevention and gives its examples. The author of the article proposed ways to improve the effectiveness of activities in the field of criminal offense prevention, provided for in Art. 242 of the Criminal Code of Ukraine (violation of water protection rules).

The purpose of the article is to study criminal law policy as a complex of strategies and measures, in the context of criminological policy, which is aimed at combating criminal offenses against the environment and preventing criminally punishable violations of water protection rules.

The scientific development of the article is the separation and systematization of general social and special criminological measures to prevent criminal offenses against the environment in general and criminally punishable violations of water protection rules in particular. It was established that the implementation of the investigated measures of a criminal-legal and criminological nature are aimed at preventing the commission of criminally punishable violations of water protection rules. Measures of "general social" and "special criminological" prevention should complement and specify each other, since they are an interconnected system of state influence on the deterministic complex of criminal offenses against the environment in general and on the determinants of criminally punishable violations of water protection rules.

Key words: *criminal legal policy, criminal policy, criminology, criminal offense, surrounding natural environment, environment, criminal offense against the environment, prevention of criminal offences, general social prevention, specially criminological prevention.*